

kör/ - és mellettük sok más barátunknak kell köszönetet mondani. Külföldi támogatóink közül elsősorban Dr. Rer. Nat. Werner Sandner /Grafing bei München/, prom. phisyk. Ivan Molnar /Csehszlovákia/ és Irimes Romulus /Kolozsvár-Cluj/ barátaink közreműködéséért tartozunk hálával. De, ezt ismételtén hangsúlyoznunk kell, őszinte köszönetünk illeti mindazokat, akik a METEOR programját és munkáját magukévá tették. Az összes munkatársunk érdeke az is, hogy a jövőben kivénságait, elképzeléseiket közöljék a Körlevél szerkesztőségével. Csakis így tudunk elérni még elevebb és hatásosabb együttműködést a hazai műkevelő csillagászokkal. Várjuk tehát a megjegyzéseket, leveleket és kritikákat is! Ennek reményében zárja le első sorozatát - és kíván sikeres munkát, Kellemes Ünnepeket az 1972-es évre

a Szerkesztőség.

A Vénusz - az esti égen

A következő hónapokban a napnyugta utáni, szürkületi időszakban, délnyugati irányban egyre jobban megfigyelhető az Esthajnalcsillag: a Vénusz bolygó. Észlelésre e helyütt is szeretnénk felhívni a figyelmet, mivel tudományos értékű megfigyelésre már 4 - 6 cm nyílású, 30 - 50 szeres nagyítású távcső is alkalmas. /Még 4 - 5 cm-es, szemüveglencsés műszert is sikerrel használhatunk, ha az okulárhoz igen erős vörös, vagy kék színszűrőt alkalmazunk!/ A bolygó nem csak jelentős látészólagos fényessége - amely -3,6 és -4,2 magn. közt változik - miatt jól észlelhető objektum, hanem aránylag nagy látszó átmérője folytán is: ennek értéke kb. 10 - 60 ívmásodperc közt mozog, ami azt jelenti, hogy földtávolban 180 - 140-szeres, földközéltben 30 - 40-ezeres nagyítással akkorának látszik, mint a telihold pusztá szemmel.

Észleléseinket mindenkor rajzban rögzítsük: ha kisebb távcsövet /és nagyítást/ használunk, úgy 30 mm átmérőjű, nagyobb műszert alkalmazva 50 mm-es előre rajzolt korongok a legalkalmasabbak. A sablonon jelöljük meg az északi /N/, déli /S/, keleti /E/ és nyugati /W/ irányokat.

Ismeretes, hogy a Vénusz a Holdhoz hasonló fázisváltozásokat mutat. Egyszerű, de fontos megfigyelési program a fázisok pontos lerajzolása, mivel a bolygót övező sűrű légkör fénytörése és szórása miatt a tényleges észlelhető Vénusz fázisok eltérnek az elméletileg kiszámítottól. Ezért az előre rajzolt korongba igyekezzünk mennél pontosabban meghúzni a fény-árnyék határának, a terminátornak ívét. Azt is figyeljük meg, hogy nem mutatkoznak-e kisebb-nagyobb beöblösödések a terminátoron.

Már 7 - 8 cm-es távcsővel is észrevehetjük - ha láthatók - a Vénusz korongjának északi és déli pereménél feltűnő, fehérén fénylő "ódlussanokkákat". Rajzunkon ezeket is igyekezzünk men-

nél pontosabban ábrázolni. Érdemes külön-külön sárga és kék színszűrőn át megörökíteni a pólussapkák kiterjedését. Ugyancsak érdemes gondosan megfigyelni, nem látszik-e a bolygó korongján sötétebb folt vagy sáv. A sötét területek általában 10 cm-es atmeronél nagyobb műszerekkel észlelhetők. Jelenleg a Vénusz még majdnem korongnak látszik, de 1972. januárjában már jól felismerhető, hogy keleti pereme eltér a körtől. Legnagyobb keleti kitérését 1972. április 8-án éri el, ekkor éppen félig megvilágítva látható.

1fj. Bartha Lajos

Két fényes változó az Egyszarvúban: a T és U Monocerotis.

Mellékelt térképünk két fényes, tehát könnyen megfigyelhető, ám aránylag mégis keveset észlelt változófényű csillagot mutat be. A T Monocerotis /Harvard száma 062007/ a hosszú periódusú, delta Cephei típusú szabályos változók közé tartozik /Cep/. Bár e csillag típus egymást követő periódusai igen pontosan ismétlődnek, hosszab időszak alatt mind a periódus, mind pedig a maximális és minimális fényesség /max. és min./ értéke másodlagos hullámzást mutat. Rendszeres észlelésük és a maximum időpontjának meghatározása ezért nagyon fontos, annál is inkább, mivel a hosszú periódusú cepheidákkal csak kevés nagy obszervatóriumban foglalkoznak. Az U Monocerotis /Harvard száma 072610/ a félig szabályos, kettős maximumot mutató ún. RV Tauri /RV/ típusú változók közé tartozik. Ezek periódusa, valamint max. és min. fényessége periódusról periódusra változik, rendszeres és mennél sűrűbb észlelésük tehát igen fontos.

A változók fontosabb adatai /koordináták 1950-re/:

	RA.	Dekl.	Max.-min.	Periódus	Szinkép
T Mon	6 ^h 22 ^m ,5	+7 ^o 06'	5,8-6,8 magn.	27,018 nap	cF1-K1
U Mon	7 28,4	-9 40	5,6-7,8 "	92,3 "	gP8-K0p

A T Mon maximumai 1971. dec. 12; 1972. jan. 8. és febr. 6. körül várhatók. A periódus változás miatt azonban az előre számított értéktől több napos eltérés is lehetséges. Az U Mon legközelebbi maximuma január elején jelentkezik, ám itt egy hétnél nagyobb eltérésre is számíthatunk.

Változócsillag-észlelők figyelmébe

Ismételten felhívjuk a figyelmet a zéta Aurigae fedési változó minimumára. A fénycsökkenés másfél napos szakasza 1971. nov. 26-án kezdődik, a felszálló szakasz 1972. jan. 5-én ér véget. Ezekben az időszakokban /a megelőző naptól kezdve/ a csillag fényességét lehetőleg 30 percenként becsüljük meg. Összehasonlítói csillagokként a 3,3 magn.-jú éta / η / és a 3,7 magn.-jú epsilon / ϵ / Aur. használható. Az észleléseket kérjük a METEOR címére küldeni.

A téli-korlatavaszi égen pusztá szemmel is jól észlelhető érdekes változócsillag az alfa α / Orionis - Betelgeuse - amely-